

مانامه آگاهی حقوقی

مگر کسی که توبه کند و ایمان آورد و کارشایسته کند پس خداوند بدیهایشان را به نیکبها تبدیل می کند و خدا همواره آمرزنده مهربان است

(سوره بقره: ۲۵، ۲۶)

ارگان نشراتی وزارت عدلیه جمهوری اسلامی افغانستان

سال هفتم • شماره ۱۲۴ • ۳۰ میزان ۱۳۹۲ • 22 • October 2013

ملاقات وزیر عدلیه با سفیر عربستان سعودی

گزارش: محمد صمد جبار

جامعه از حقوق خود آگاهی داشته و واجبات قانونی خود را بدانند و از حقوق و امتیازات خویش بهره‌مند شوند. دو طرف به منظور توسعه روابط و همکاری های حقوقی توافق نمودند که یک تفاهتنامه همکاری های حقوقی میان وزارت های عدلیه دو کشور به امضا برسد. همچنین دو طرف روی ضرورت ملاقات های مسیله ای تا اینکه زمینه همکاری های متداوم را فراهم سازد. میان مقامات مسیله ای وزارت های عدلیه دو کشور تاکید نمودند. در اخیر سفیر عربستان سعودی وعده همکاری های بیشتر را با وزارت عدلیه وعده نمود.

آقای مسفر عبدالرحمن الفاضل سفیر عربستان سعودی در افغانستان، روز شنبه مورخ ۱۳۹۲/۷/۶ بسا خارنوبه حبیب الله غالب وزیر عدلیه دولت جمهوری اسلامی افغانستان، در دفتر کارش دیدار و گفتگو نمود. این گفتگو پیرامون گسترش روابط دوستانه و شیوه انکشاف همکاری های عدلی و حقوقی میان دو کشور صورت گرفت. نخست وزیر عدلیه از همکاری های عربستان سعودی با مردم افغانستان، از ایام جهاد تاکنون ابراز قدردانی نموده و خواهان ادامه و گسترش آن، خصوصاً در بخش آگاهی دهی حقوقی گردید، تا همه افراد

مفهوم سیاست جنائی

گردآورنده: آیت الله 'فروین'

تحول مفهوم نقش یا سیاست جنائی در زمان: مفهوم مضیق این سیاست مطرح بوده است و این دو سیاست جنائی به معنای سازمان بخشیدن به مبارزه علیه عمل جرمی است که قانونگذار قبلاً آنرا جرم دانسته است و این مبارزه از طرق و وسایلی مختلف و با اهدافی از طرف دیگر با گذشت حدود یکصد و سی سال از نظریه روشن انجام میگیرد.

این تعریف سیاست جنائی است که امروزه مطرح میباشند. بر اساس این تعریف مشاهده میگرد که این سیاست با سیاست کیفری متمایز است. چرا که سیاست کیفری یعنی: «مجموعه قواعد حقوقی جزائی که واکنش دولت نسبت به جرائم و مجرمین را سازمان میدهد». لذا روشن میگرد که، سیاست جنائی شامل بزه های کیفری و غیر کیفری است و حال آنکه سیاست کیفری صرفاً ابزارهای جزائی را در بر میگیرد. این سیاست جنائی در طول دهه های گذشته از حیث معنا و مفهوم تحولاتی داشته است. ابتدا در قرن ۱۹ میلادی دو دانشمند آلمانی بنامهای فوریباخ و کلاش رود سیاست مزبور را هنر قانونگذاری نامیدند. لذا میبینیم که فوریباخ اولین کسی بود که این عبارت (سیاست جنائی) را بکار برد. وی در تعریف آن میگوید: «سیاست جنائی مجموع روشهایی است که رنگ کیفری داشته و دولت از طریق این روشها به مبارزه علیه عمل جرمی اقدام مینماید.»

اولاً: فوریباخ بیک ابزار و روش خاص را در نظر دارد و ثانیاً: این ابزار را کیفری و سرکوبگرانه میداند و ثالثاً: دولت را در این سازماندهی خیل و صاحب نقش میداند. این تعریف از سیاست جنائی، تعریفی است مضیق و در طول قرن ۱۹ و ۲۰ بر محاکم جزائی حاکم بوده است. در اوایل قرن بیستم افرادی از دانشمندان و محققین اینعلیاً وی به مخالفت پرداختند از جمله ایشان آقای فن لیست بود. وی معتقد بود که: «سیاست جنائی مجموعه منظم اصول و قانونی است که دولت با توسل به آنها باید مبارزه علیه جرم را سازمان بخشد». این تعریف حسالت خشن دارد زیرا که، نه سرکوبگرانه است و نه پیشگیرانه و نه آموزشی. در همین دوران بود که فردی بنام تونیس تعریف جامعی از سیاست جنائی ارائه نمود. وی معتقد بود که: «سیاست جنائی مجموعه ابزارهای سرکوبگرانه و غیر سرکوبگرانه و حتی غیر حقوقی (مانند: مذهب - اخلاق - کلاسهای اخلاقی - و...) مطابق و مناسب برای مبارزه علیه جرم میباشد. لذا مشاهده میگرد که در طول دو قرن گذشته جدا از نظرات فلیست و تونیس.

د کار حقوق

تبع و نگارش: محمد صمد صباغ

دعمومی، عامه حقوقو دشعبو نخته یوه شعبه د... کار کوونکي، د نښې لوئر په گډون پرماسور کار د حقوقو شعبه د... او قسرا د ادی کار کوونکو (مامور - کارگر، او خدماتی په کار باندی حاکم قاعدی او مقررات دی چی د کار لوکار کوونکي بالدی مشتمل دی.

۲- مامور، هغه کار کوونکي دي چی د دغه قانون او د اړوند قانون د حکمونو له پام کي نیولو سره، د ملکی خدمتونو د اداری له لاری په دایمی توگه استخدایمی. ۳- کارگر، هغه کار کوونکي چی د ناکلی قسرا داد په اساس په اداره کي استخدایمی،

۴- خدماتی کار کوونکي، هغه شخص دی چی د پاکلی قرارداد په اساس د کار د مرستندوی خدمتونو د ترسره کولو لپاره په اداره کي استخدایمی.

ادامه در ص ۲/ او یارنږه په شمول کسان دی،

۱- خودداری از اعمال نظام کیفری بسطور خود کار یعنی نیاید به محض وقوع جرم متوسل به مجازات شد. ۲- تدوین نظام پیشگیری از جرم که به ابزارهای متنوع نیکه میکند. ۳- اتخاذ یک سیاست اجتماعی سنجیده که جنبه حمایتی از جامعه داشته و ارتباط بین افراد را تشویق و تسهیل کند. (حمایت از جامعه یعنی مطلع کردن مردم از جرم و شکل دادن افکار آنها و به عبارتی منظور داشتن مردم و افکارشان). او معتقد است که برای مجازات سالب آزادی نیاید مجازاتهای جانشین در نظر گرفته شود. به سلاخص در مورد حبس - کتوتاه مدت، مگر در مورد مجرمین خطر ناک. باید بیک نظام واقعگرا و بشر دوستانه تدوین شود که بتواند از نظر قضایی و غیر قضایی اصول اخلاقی را تأمین کند.

ادامه در ص ۲/

د کار حقوق

د کار قرار داد:

د کار دقانون د ۱۴ ماده پر بنا د کار قرار داد.

۱- د کار قرار داد د کار کوونکي او اداري يا کار فرما له ليکلي توافق څخه عبارت دی چې د هغه په موجب کار کوونکي د دندو د لايحي مطابق د کار د دورې د مزد او نورو حقوقو او امتيازونو د تر لاسه کولو په مقابل کې د ټاکلي يا نا ټاکلي مودې لپاره خدمت تر سره کوي .

۲- د ټاکلي قرارداد موده يو کال ده اود اړخونو په توافق سره تمدد پدای شسې په هغه صورت کې چې د ټاکلي قرارداد په پای کې اړخونه تر يوې مياشتې پورې د تمدد يا نه تمدد په هکله اقدام ونکړي قرارداد په پخوانيو شرايطو ، تمدد شوی گڼل کيږي .

۳- د اړخونو په توافق سره د کار په قرارداد کې وروستي تغيرات او بدلونونه په هغه صورت کې جواز لری چې د کار کوونکي لپاره مزد او نور حقوق او امتيازونه ددغه قانون له مجوز څخه لږ اټکل نشي .

مزد يا اجوره :

ذولنه دخلکوپوه اقتصادي سرچينه مزد ده چې يو کار کوونکي دخپل د کار کړنې په بدل کې تر لاسه کوي .

د کار دقانون د تعريف په مطابق مزد (مزد له هغو وجوهو څخه عبارت دی چې د کار د تر سره کولو په مقابل کې کار کوونکي ته ورکول کيږي) .

د اسلامي شريعت له نظره مزد د خاص اهميت څخه برخه منه ده څرنگه چې دسوره طلاق ۶ ايت دزنانه (ميندو) د مزد په هکله خدای (ج) فرمايي : که چيرې تاسو ته شيدې در کوي هغو ته يې مزد ورکړي .

دايول پیامبر (ص) په مبارکه حديث کې فرمايي : مخکي له دې چې د کار کوونکي خوله وچه شسې د دوی مزد ورکړي .

د کار قانون په افغانستان کې:

د (۹۱۴) ۱۳۸۵/۲/۱۵ شميری رسمی جريده د کار قانون ۱۳۸۲ کال اساسي قانون د ۴۸ ماده په اساس په ۱۴ فصلونو او ۱۵۳ ماده گڼو وضع او تصويب شوی او اوسمهال نافذ او مرعي الاجرا قانون ده په دغه قانون کې د ټولو برخو دعام کار (داخلي او بهرني کار کوونکي) مناسبت له ادارو سره تنظيم (برابري) کړی ده .

په قانون کې د اجباري کار (زور زياتی) منع ، اسلامي شريعت ، ملی او نړيوال قوانينو کې په اجباري توگه د کار تحمیل منع شوی ده . اساسی قانون ۴۸ ماده پدې هکله وايي (د کار د افغان حق دی ، د کار د ساعتونو ټاکل او يا معاشه رخصتی ، د کار او کارگر حقوق او له هغو سره نوري مربوطی چاری د قانون له لاری تنظيمیږي د قانون د حکمونو په حدود کې د کار او کسب انتخاب ازاد دي .

پدې رقم سره يې اجباري کار منع کړی څرنگه چې د اجباري کار د منع کولو په اند د کار قانون ۴ ماده داسی مشعره ده (اجباري کار ممنوع دی کار هغه وخت اجباري بلل کيږي چې کار کوونکي د گواښ په وسيله يا په بل ډول د هغه د ارادي پر خلاف د هغه برتر سره کولو مکلف شي .

څخه کار چې کار کوونکي د قانون د حکمونو سره سم د هغه برتر سره کولو مکلف شي اجباري نه بلل کيږي .

د اساسی قانون ۴۹ ، ۵۰ ماده د نه اجباري کار (د اجباري کار نه تحمیل) ، تبعیض د دولت په خدمت ، د کار په استخدام ، دخلل اودنده د انتخاب په هکله وايي داچې (د جبري کار تحمیل منع دی ، د جگړی آفتونو او نور داسی حالاتو کې چې دعامة ژوند او هوساينه تهديد کړی فعاله برخه اخيسته د هر افغان ملی وجيهه ده پرمشومانو د کار تحمیل منع دی .

د دولت مکلف دی چې د پورې سالیی اداري اود هيواد په اداري سیستم کې د سمون د رامينځ ته کيدو لپاره لازم تدبيرونه ونیسی .

اداره خپل اجرائت په بشپړه سيطرقي او دقانون له حکمونو سره سم عملی کوي .

د افغانستان اتباع حق لری دقانون د حکمونو په حدود کې له دولتي ادارو څخه اطلاعات تر لاسه کړی دا حق دنورو حقوقو او عامه امنيت ته له زیان رسولو پرته حدود نه لری .

د افغانستان اتباع د اهلبت له مخی اوله هر ډول توبير څخه پرته دقانون له حکمونو سره سم د دولت خدمت ته منل کيږي .

په ماشومانو باندی د اجباري کار منع ،

په ماشومانو باندی اجباري کار کول منع دی هيڅ څوک حق نلری چې په ماشومانو باندی سخت او درالده کارونه وکړي . د ودی او پر مخکنه په خاصه توگه نيونځي ته د تک مانع شي .

د اساسی قانون ۴۹ ماده په ماشومانو باندی د اجباري کار کړنې نه جواز نيودلي ده .

د ماشومانو شرکت په اقتصادی فعالیتونو کې د ماشوم په صحت او وده تاثیر ونه لری او د ماشوم د زده کړی پروسه مختله نه کړی کيدای شي مثبت وی دا اجباري کار نه پيژندل کيږي . هغه فعالیتونه چې د زدکړی پروسه مختله نکړی د نړيوال سازمان اساسی کنواسيون ۱۲ کلتی څخه ورسته عمر لرونکي بنودلي دي .

په افغانستان کې د ماشومانو لپاره د کار سن ۱۴ کاله او په اوني کې ۳۵ کار ساعته ده . مگر په بعضی اړخونو کې چې د کار هدف زدکړی وی ۱۳ کاله سن مجاز شميرل شوی ده . د ۱۳ کاله څخه کته عمر لرونکي ماشوم باندی کار په قطعی ډول سره منع دی . په ماشومانو باندی د اجباري کار منفي پیامد (راتلونکی حال)

څرنگه چې اجباري کار اقسام او ډولونه لری ، په ماشومانو باندی منفي تاثیرات يې هم فرق لری .

د ماشومانو د طبعی وده مانع کيږي .

صحي او روانی ستونزې پيدا کوي .

ماشومان د زده کړی څخه لری پاتی کيږي او په ټولنه کې يې سوادی څيره او زياتيږي .

ماشومان ډير زر په مخدره توکو عاديږي او په راتلونکو کې په ټولنه کې د تخلف کونکو ماشومانو د زيادوالی سبب گرځي .

د افغانستان په قانونو کې د ښځو د کار حقوق :

د اساسی قانون د ۴۸ ماده په اساس کار د هر افغان حق ده ، د مساوی کار حقوق او مساوی مزد په اساسی قانون کې په واضحه توگه بيان شوی (کار د هر افغان حق دی ، د کار د ساعتونو ټاکل او يا معاشه رخصتی ، د کار او کارگر حقوق او له هغو سره نوري مربوطی چاری دقانون له لاری تنظيمیږي د قانون د حکمونو په حدود کې د کار او کسب انتخاب ازاد دي .

دا ډول د کار قسانو ۱۲۵ ماده کار د ښځی حق نيودلي ده . ددغه قانون په مطابق هيڅ څوک حق نلری د ښځی په وړاندی د کار د قيسلولو څخه وده وکړي يا د ښځی مزد د حمل توب يا شيدو ورکولو په دليل کم کړي . د کار کوونکو د حقوقو او امتيازاتو څخه سريره چې د کار په قانون کې په نظر کې نيول شوی نور امتيازونه په خاصو حالاتو کې د ښځو لپاره په قانون کې نيول شوی دی . د مثال په توگه :

په اوسطه توگه د کار وقت په يوه کال کې د اوني څخه د ۴۰ ساعت څخه زياد نشی کيدی مگر د حامله ښځو لپاره ۳۵ ساعته ده دا د کار د وخت کموالی دښځو د حقوقو او مزد د کسر سبب موجب گره گرځي .

د کار د قانون د ۵۴ ماده په اساس خاص حقوق چې ښځو ته په نظر کې نيول شوی دی ،

(ښځينه کار کوونکي له مزد سره د ۹۰ ورځو ولادی رخصتی مستحقه ده چې يو ثلث يې له ولادت څخه مخکي او دوه ثلث يې له ولادت څخه وروسته د اجراء وړ دی . د غير طبيعي يا غير گون ياله هغه څخه د زيات ولادت په صورت کې ۱۵ ورځی زياته موده رخصتی هغی ته ورکول کيږي .

د کار دقانون يوولسم فصل ۱۲۰ ماده د ښځو اوتنکی ځوانانو گماری معذنی زيرمو او هغه کارونو ته چی صحت لپاره مضر وی جواز نده ورکړی ، په ذکر شوی قانون کې په واضحه توگه یاد شوی دی اداره نشی کولی چې زنانه د شيشانه کار لپاره وگماری ، اداره نشی کولی اميندواړه ښځی ، د دوه کلتی څخه لږ عمر لرونکي ماشوم ميندی ، او تنکی ځوانان په اضافه کاری او د رسمی کار دتر سره کولو لپاره په مسافرت وگماری .

د اسلام مين دين له نظره د ښځو د کار حقوق :

تر او بنسغه دواړه د خپلو اعمالو له مخی داجر او ثواب مستوجب گرځي څرنگه چې خدای (ج) د ال عمران سوره ۱۹۵ ايت کی فرمايي ترجمه : (خدای د دوی د دعا اجابست وکړ او وی فرمايل زه د هيڅ چاه عمل يې پاداشه (یې مزد) ته پريږدم

پدې اساس د کور څخه بهر دزنانه لپاره د کار کړنه چې د اسلامي شريعت د حکمونو سره برابره وی رواه او ددوی مشروع حق دی .

مفهوم سياست جنائی

خانم دلماش مارتی قدمی از آنسل جلوتر گذارده و در بیان مفهوم این سیاست میگوید: «سیاست جنائی مجموعه روشهایی است که از طریق آنها پیکره جامعه پاسخی لازم به پدیده مجرمانه را سازمان میبخشد.»

مقصود از او مجموعه روشها و پاسخها این است که باید واکنش جامعه و دولت رنگ کيفری، مدنی، اداری، پزشکی و... داشته باشد مانند ترک اعتیاد و مسئله تخلفات و نیز جنبه حمایتی داشته باشد نظیر نگهداری اطفال و نوجوانان خطرناک در مراکز بازپروری (مراکز اصلاح و تربیت اطفال). این اقدامات میتواند از طریق دولت انجام شود مانند مورد خلافا، یا از طریق انجمن ها و نهادهای اجتماعی اعمال بشوند.

در اوایل سالهای ۱۹۷۰ میلادی خانم وود پورک پرستانهای از نظرات متخصصان حقوق جزا و سیاست جنائی کشورهای مختلف را بررسی کرده و نایچی در مورد سیاست جنائی به دست آورده است که عبارت است از:

۱. اینکه مسئله جرائم و مجازاتها جزء سیاست جنائی است.

۲. مسئله پیشگیری از جرم نیز جزء این سیاست است.

ادامه در شماره بعد

آقای آنسل در مورد پیشگیری اعتقاد به دو مرحلهای بودن آن داشت:

۱. مرحله موقت و فوری: در این مرحله نکاتی را بیان میدارد کهحاکماز این فوریت و عدمدوام است: الف) اتخاذ تدابیری که اگر وقوع جرم را غیر ممکن نمی کند آنرا مشکل می سازد.

ب) استفاده از پولیس برای پیشگیری از جرم.

ج) درمان و اصلاح مجرم با مطالعه وی از لحاظ جسمی و روانی بصرای جلوگیری از ارتکاب مجدد جرم مانند معتادین.

د) مبارزه با شرایط بد مسکن و حمل و نقل شهری و مسئله الکل و داشتن سلاح و...

۲. مرحله میان مدت و دراز مدت: در این مرحله برعکس دوره قبل آقای آنسل معتقد است که باید در سطح کل جامعه و محیطهای مختلف اقدام به تعلیم و تربیت و آموزش افراد جهت اصلاح و پیشگیری از جرم کرد. به این ترتیب مشاهده میشود که مارک آنسل پس از جنگ

دوم جهانی مفهوم سیاست جنائی را بسطور موسع ذکر میکند. او علاوه بر تدابیر کيفری، به تدابیر پیشگیرانه و تربیتی نیز توجه داشت. او سیاست جنائی را رشنهای از سیاست اجتماعی یک دولت میداند نه صرف سیاست

کيفری.

ابراء

یمین یا سوگند از منظر شرع

قسم به گرداننده‌ای قلب یا قسم به تغییر دهنده‌ای قلب یا «ومصرف للقلوب، ومقلب للقلوب».

است اسلام بر مشروعبیت یمین و سوگند و جایز بودن احکام آن اجماع دارند.

بعضی از مردم می‌گویند که سوگند یاد کردن، کلاً مکروه است و با توجه به این آیه مطلقاً ناپسند است. ترجمه: «و خدا را آماج سوگند های خویش نکنید». سوره بقره آیه ۲۲۴ ولی این نظر به این خاطر است که پیامبر (ص) سوگند یاد می‌کرد، مردود است. از صیغه‌ها و جمله‌های مخصوص قسم، آنها می‌هندند که در قسمت قبل گفتیم و نیز سوگند پیامبر (ص) که فرمود: «ای امت محمد، قسم به خدا که اگر آنچه را که من می‌دانم، شما هم می‌دانستید، بسیار گریه می‌کردید و گم می‌خندیدید». اگر سوگند خوردن مکروه بود پیامبر (ص) بیشتر از هر کسی دیگری از آن دوری می‌کرد، بلکه سوگند به خدا تعظیم و بزرگداشت او است و در آن برای حالف، اجرا و پاداش نیک می‌باشد. و اما معنای این آیه شریفه که می‌فرماید: «و خدا را آماج سوگند های خود نکنید» سوره بقره آیه ۲۲۴ این است که سوگند هایتان به خدا را سداهتان در نیکو کاری و تمسوا و اصلاح بین مردم نگردانید، به این صورت که کسی به خدا سوگند بخورد که فلان عمل غیر یا تمسوا یا نیکو را انجام ندهد سپس به دلیل این سوگند از کار نیکی که بر انجام ندادن آن سوگند خورده امتناع ورزد تا آن را نشکند. پس آیه فوق از این کار نهی کرده است.

افراط در سوگند خوردن مکروه است نه خود سوگند. پس خود سوگند خوردن با توجه به دلایلی که ذکر کردیم مشروع و جایز است و مکروه نمی‌باشد بلکه امر مکروه، به دلیل این آیه کریمه که می‌فرماید ترجمه: «از فرومایه‌ای که بسیار سوگند می‌خورد بپروی مکن» سوره الفلق آیه ۱۰

حکم سوگند از جنبه مطلوب بودن یا ترک آن: سوگند، از این نظر که شارع آن را خواسته باشد یا از آن نهی کرده و یا آن را مباح دانسته باشد به پنج نوع تقسیم می‌شود که عبارتند از:

۱- سوگند واجب: ۲- سوگند مندوب، ۳- سوگند حرام ۴- سوگند مکروه، ۵- سوگند مباح.

۱- سوگند واجب: این نوع سوگند سوگندی است که بساعت راهی بسی گناهی از هلاکت و اذیت می‌گردد، اگر چه شخص در این نوع سوگند، ایهام به کار برده باشد (ایهام یعنی بکاربردن کلمه یا جمله‌ای که دو معنی داشته و مشخص، معنای دور آن را مدنظر داشته باشد). دلیل مشروعبیت این نوع سوگند حدیث سید بن حظه است که گفت: «برای دیدن پیامبر (ص) بیرون رفتیم در حالی که اوائل بن حنظل با ما بود. در این احوال بود که شخصی که دشمن وائل بود، او را گرفت ولی همراهمان ما سوگند خوردند به خاطر نجات او را گناه دانستند و سوگند نخوردند، ولی من برایش سوگند خوردم که او برادر من است. سپس پیش رسول الله (ص) آمدم و من به او عرض کردم که دیگران سوگند خوردن را گناه دانستند و سوگند نخوردند ولی من سوگند خوردم که او برادر من است و پیامبر (ص) در جواب فرمود: راست گفتی، مسلمان برادر مسلمان است.» در این حدیث منظور سید از برادر، برادر دینی بوده در حالی که دشمن وائل از گناه‌های او برادر خوبی بودن را برداشت کرده و به همین دلیل، وائل را آزاد کرده است.

۲- سوگند مندوب: این نوع سوگند، سوگندی است که مصلحتی از قبیل اصلاح بین دو نفر در گیر یا بر طرف سازی حقد و کینه از قلب انسان مسلمان نیست به شخص کینه توزی یا دفع شری، به آن بستگی داشته باشد. این نوع سوگند به این دلیل مندوب است که انجام امور، مندوب است و سوگند، راه را برای رسیدن به آنها هموار می‌کند در نتیجه خود سوگند نیز حالت مندوب به خود می‌گیرد.

۳- سوگند حرام: و آن سوگند دروغ است و خداوند متعال در این آیه‌ای کریمه آن را نکوهش کرده است

«و آگاهانه به دروغ سوگند می‌خورند، سوره مجادله آیه ۱۴ زیرا دروغ حرام است و هر گاه دروغ در مورد سوگند باشد حرمت آن بیشتر و شدیدتر می‌گردد.

استثنا در سوگند حرام، بعضی اوقات، دروغ، جایز و حتی در بعضی حالات که راهی برای رهایی انسان بی گناهی از کشته شدن به ناحق، می‌شود واجب می‌گردد. مثلاً وقتی که شخصی بی گناهی نزد کسی که می‌داند او بی گناه است، پنهان می‌شود اگر شخصی ظالم و توانمندی در مورد آن شخصی بی گناه او پرس و جو کرد تا او را بیابد و بکشد، برای او جایز است که وجود مرد بیگناهی را در خانه اش انکار کند. این انکار، انکاری دروغ است ولی شرعاً روا و جایز حتی به دلیل نجات بی گناهی از کشته شدن، واجب است و هر گاه دروغ در مورد چیزی جایز یا واجب باشد، سوگند بر آن چیز نیز جایز یا واجب می‌گردد زیرا در این حالت سوگند بر چیزی قرار گرفته که قسم خوردن در مورد آن، درست است. مثالی را که در مورد جایز یا واجب شدن دروغ یاد آوری کردیم قول عز بن عبدالسلام (رح) است که می‌گوید: «دروغ منشأ فساد و تباهی است و حرام می‌باشد مگر این که در آن، جلب مصلحت یا دفع مفسده‌ای باشد پس گاهی جایز و گاهی واجب می‌گردد».

۴- سوگند مکروه: و آن، سوگند بر انجام یک عمل مکروه یا ترک عمل مندوب می‌باشد. خداوند متعال می‌فرماید: «و خدا و دستاویز سوگندهای خود قرار مدهید تا [بدین بهانه] از نیکو کاری و برهیز گاری و سزایش دادن میان مردم [باز آسید] و خدا شوی دانست» سوره بقره آیه ۲۲۴ از سوگندهای مکروه دیگری می‌تواند سوگند در خرید و فروش را نام برد که پیامبر (ص) فرموده بر حذر باشید از سوگند خوردن در معامله زیرا از دست است که در ابتدا باعث رونق کالای شود ولی بعداً باعث ضایع و محو شدن آن، می‌گردد. روایت این ماجرا

۵- سوگند مباح: و آن سوگندی است که بر انجام یا ترک عملی مباح یا بر غیر دادن از چیزی خورده می‌شود که شخص می‌داند و یا فکر می‌کند که حق یا اوست.

شرط حالف: - شرط لازم برای سوگند خورنده چه زن باشد چه مرد، این است که باید بالغ و عاقل باشد و نیز واقعاً نیت سوگند خوردن را داشته و مختار باشد نه که او را مجبور به سوگند خوردن کرده باشد چنانچه بالغ و دیوانه و کسی که خواب است درست نیست و معتقد نمی‌گردد زیرا که پیامبر در این حدیث شریف می‌فرماید ترجمه: «عمل کسی نوشته نمی‌شود و مورد بازخواست قرار نمی‌گیرد: از آنچه نابالغ تا آن هنگام که بالغ گردد و از دیوانه تا آن هنگام که به حالت هادی بر گردد و عاقل گردد و از کسی که خواب است زمانی که بیدار گردد».

نتیجه گیری:

طوریکه در فوق یاد آوری گردید، سوگند خودش یک عمل جایز بوده البته با رعایت شروط که دارد آن شرایط مراعات گردد کار پسندیده است ولی در تعدد یا زیادت در سوگند کاریک شمرده نمی‌شود استنباط کار به آیه فرآنی ذیل ثابت است ترجمه: «از فرومایه‌ای که بسیار سوگند می‌خورد بپروی مکن». سوره الفلق آیه (۱۰) همچنان که در بالا ذکر به عمل آمد سوگند به انواع مختلف تقسیم گردید و از آنچه مسلم است باید از خوردن سوگند حرام و مکروه اجتناب ورزد تا خود را از گناه دور ساخته باشد. زیادت در سوگند را به دلایلی دیگر نیز کار پسندیده نمی‌دانیم چون حالت های پیش می‌آید که انسان سوگند می‌خورد و به آن عمل کرده نمی‌تواند در این صورت باید گفته‌اش را ببرد از بعضی اوقات ادای کفاره از توان شخص نمی‌باشد از این لحاظ شخص گنهکار شمرده شده و باعث عذاب در آخرت و ملامتی در دنیا میگردد.

منابع و ماخذ:

۱- قرآن کریم.

۲- ریاض الصالحین.

۳- احکام سوگند و نذر.

تعریف ابراء خاص به حکم مندرج ماده ۱۵۶۴ مجله الاحکام چنین توضیح شده است: «اگر کسی به دیگری از موضوع خاص ابراء میدهد چنین ابراء را ابرای خاص میگویند و بعد از این، دعوا او متعلق به عین مدعاها شنیده نمی‌شود. اما در سایر موارد که متعلق به موضوع ابراء نباشد حق دعوا را دارد. به طور مثال: اگر کسی از دعوی حویلی به خصم خود ابراء دهد دعوی او در خصوص همین حویلی بعد از ابراء غیر سماع است مگر دعوی وی در قسمت زمین و رخت و سایر امور قابل سماع است».

دوم: تقسیم ابراء به اعتبار زمان:

ابراء به اعتبار زمان طوریکه قبل بر آن اشاره شد به دو نوع است:

یکی ابراء زمان ماضی (گذشته) و ابرای زمان مستقبل (آینده).

ابرای ماضی (گذشته): - فقه‌ها معتقد اند که اثر ابرای گذشته صرف شامل موارد میشود که تاریخ آن گذشته باشد و شامل حقوق و دیون که بعداً ایجاد میگردد نمیگردد.

چنانچه ماده ۱۵۶۴ مجله الاحکام در این مورد مینگارد: «در ابراء حالتی موجود است که در مابعد خویش تاثیر ندارد. یعنی اگر کسی به شخصی دیگر از حق خود ابراء میدهد همان حقوق را که قبل از ابراء داشت ساقط میگردد و صرف در حقوق که بعد از ابراء حادث میگردد حق دعوا را دارد».

همچنان قانون مدنی افغانستان نیز در ماده ۹۵۸ چنین تصریح میدارد: «ابراء از حقوقی صورت میگیرد که قبل از ابراء ثابت باشد و شامل دینی که لزوم آن بعد از ابراء تحقق پذیرد، نمیگردد».

ابرای مستقبل (آینده): - ابراء به زمان آینده عبارت از ابرایست که هنوز فرارسیده و قابل تطبیق نیست. فقه‌ها در مورد ابراء آینده متعقد به این اند که به دلیل موجود نبودن محل آینده ابراء آینده تحقق

پذیرفته نمی‌تواند زیرا ابراء از حقوق ثابت که متعلق به

زمان گذشته باشد اعتبار دارد و ابراء به زمان آینده که

هنوز فراتر رسیده است

قابل تطبیق نمی‌باشد مانند ابراء از حق نفقه دوران عدت قبل از طلاق.

سوم: ابراء به اعتبار صیغه: - به نظر فقه‌های حنفی ابراء به اعتبار صیغه به ابراء اسقاط و ابرای استفاء تقسیم میگردد.

ابرای اسقاط: - ابرای اسقاط آن است که کسی به شخصی دیگر به اسقاط حقی که به ذمه وی دارد، قسمتی یا تمامی دین خود را ابراء دهد. یعنی ابرای اسقاط ابرای است که به موجب آن دین از عهده مدیون ساقط می‌شود. مانند این که داین بنه مدیون بگوید: دین که به ذمه شما داشتم ساقط نمودم.

بعضی حقوق قابل اسقاط بوده و برخی هم اسقاط را نمیدارد مثلاً دین، حق مرور و حق شفع اسقاط است. ولی حق رجوع در هبه و حق خیار رویت قبل از دیدن

میه قابل اسقاط نیست. ماده ۹۵۶ قانون مدنی افغانستان در رابطه چنین حکم مینماید: «حقی که اسقاط نمی‌پذیرد ابراء از آن جواز ندارد».

ابراء استفاء: - ابراء استفاء عبارت از اقرار شخص بر قبض و تسلیمی حقی که بر ذمه شخص دیگر است و از

انواع اقرار و اخیار به حساب می‌آید. یا هم عبارت از اقرار ابراء کننده مبنی بر قبض و یا استغای دین اوست. مانند این که: داین بنه مدیون بگوید حق خویش را استفاء نمودم و یا حق خویش را قبض نمودم. چنانچه ماده ۹۴۹ قانون مدنی افغانستان در این باره اشعار میدارد که: «ابرای حق، بشکل ابرای اسقاط یا ابرای استفاء صورت میگیرد» از این که ابرای استفاء اختیار است، احتمال کذب را دارد. دعوی کذب علیه آن قابل سماع می‌باشد چنانچه در ماده ۱۵۸۹ مجله الاحکام تصریح شده است: «اگر کسی دعوا نمود که او در اقرار که به

صورت میگیرد» از این که ابرای استفاء اختیار است، احتمال کذب را دارد. دعوی کذب علیه آن قابل سماع می‌باشد چنانچه در ماده ۱۵۸۹ مجله الاحکام تصریح شده است: «اگر کسی دعوا نمود که او در اقرار که به

صورت میگیرد» از این که ابرای استفاء اختیار است، احتمال کذب را دارد. دعوی کذب علیه آن قابل سماع می‌باشد چنانچه در ماده ۱۵۸۹ مجله الاحکام تصریح شده است: «اگر کسی دعوا نمود که او در اقرار که به

صورت میگیرد» از این که ابرای استفاء اختیار است، احتمال کذب را دارد. دعوی کذب علیه آن قابل سماع می‌باشد چنانچه در ماده ۱۵۸۹ مجله الاحکام تصریح شده است: «اگر کسی دعوا نمود که او در اقرار که به

صورت میگیرد» از این که ابرای استفاء اختیار است، احتمال کذب را دارد. دعوی کذب علیه آن قابل سماع می‌باشد چنانچه در ماده ۱۵۸۹ مجله الاحکام تصریح شده است: «اگر کسی دعوا نمود که او در اقرار که به

صورت میگیرد» از این که ابرای استفاء اختیار است، احتمال کذب را دارد. دعوی کذب علیه آن قابل سماع می‌باشد چنانچه در ماده ۱۵۸۹ مجله الاحکام تصریح شده است: «اگر کسی دعوا نمود که او در اقرار که به

صورت میگیرد» از این که ابرای استفاء اختیار است، احتمال کذب را دارد. دعوی کذب علیه آن قابل سماع می‌باشد چنانچه در ماده ۱۵۸۹ مجله الاحکام تصریح شده است: «اگر کسی دعوا نمود که او در اقرار که به

۱- حقوق و وجایبه تالیف از نظام الدین عبدالله.

۲- قانون مدنی افغانستان.

۳- مجله عدالت شماره ۶۸.

۴- مجله الاحکام

صاحب امتیاز: وزارت عدلیه جمهوری اسلامی افغانستان
تحت نظر: هیئت تحریر
سر دبیره: درگاه فضالی
هیأت تحریر: عبدالرحمن عظیمی، فیض الله خواجه امانی، گلالی سنگر خیل عزیز، دوست محمد عارف شفیق الله نبی زاده و محمد عارف صباح
دبیرانیر: سید عابد محمود seyd_abdul@yahoo.com
گزارشگر: بشیر احمد عزیز
آدرس: کابل وزارت عدلیه ریاست عمومی مساعدتهای حقوقی
آدرس اینترنتی: www.moj.gov.af پست الکترونیکی: agahi.hoquqi@gmail.com
شماره تماس: 93+(0) 700 034 338 - 93+(0) 0752 042 275

ارتقای سطح آگاهی زنان توسط نهادهای عدلی و قضائی

ژرناژنگ، بهرام سید برزی

اخیراً ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان و وزارت عدلیه با تشریک مساعی یک برنامه رادیویی را مستظور بلند بردن سطح آگاهی مردم راجع به حقوق زنان تهیه نمودند.

این برنامه که "قانون قانون است" نام دارد در همکاری پروژه استقرار حاکمیت قانون (که توسط اداره انکشاف بین المللی ایالات متحده امریکا تمویل میگردد) تولید گردیده که هدف آن علاوه بر سرگرمی، افزایش سطح آگاهی عامه راجع به قانون منع خشونت علیه زنان و اهمیت تساوی جنسیت در افغانستان میباشد.

سوزة این برنامه بالای گفتگوی دو کرکتر ذکور و اثاث که در کنار فرقه یک بسوت دوژ در بسازار همدیگر را ملاقات نموده و راجع به مشکلات اجتماعی ناشی از نقض حقوق زنان صحبت میکنند، تمرکز دارد. کرکتر های مذکور راجع به بد دادن، خشونت خانواده گهی و محروم ساختن زنان از تعلیم و تحصیل صحبت میکنند.

در قسمتی از این مکالمه کرکتر اول (خاتونال) به دومی میگوید: "اگر کسی با یک دختر یا زن رفتار خشونت آمیز نماید تا سه ماه حبس شده میتواند قانون برای اینگونه افراد جزاهایی را در نظر گرفته است."

مترجم سید محمد هاشمی معین وزارت عدلیه میگوید: "یکی از وظایف مهم دولت ارائه خدمات با ارزش به مردم میباشد. که بلند بردن سطح آگاهی راجع به قوانین نیز جزء آن محسوب میگردد."

دولت و مردم در واقع دو همکار اند که بسا هم یکجا جامعه را بسوی صلح و رفاه سوق میدهند."

موصوف علاوه نمود: "دسترسی به عدالت مستلزم همکاری دو جانبه میان نهاد های عدلی و قضائی است که این برنامه رادیویی مصداق آن است."

برنامه مذکور به تاریخ هشتم عقرب سال جاری به روز چهار شنبه در سراسر کشور در جریان اوقات پر شنونده ساعت ۷:۳۰ الی ۸:۰۰ صبح به نشر میرسد. این همکاری اداره انکشاف بین المللی ایالات متحده امریکا در تولید برنامه رادیویی در واقع هدف این اداره را که عیارت از سیردن رهبری اصلاحات به دولت افغانستان و توجه به مشکلات مربوط به جنس است، برجسته میسازد.

رادیو برای اکثریت مردم افغانستان به مثابه یک کشور فقیر با میزان بلند بیلد بیلد میسودای یک وسیله خوب برای ارتباطات است پروگرام های رادیویی برای میلیون ها افغان سبیل مهم سرگرمی، معلوماتی و خبری میباشد. نتایج یک سروی که توسط نهادی بنام بنیاد آسیا راه اندازی شده بود نشان میدهد که از هر چهار نفر افغان بیشتر از سه تن شان بصورت منظم به رادیو گوش میدهند.

من این اعلان بر گرفته از یک داستان موقیست اداره انکشاف بین المللی ایالات متحده امریکا میباشد. یادداشت این برنامه رادیویی به روز چهار شنبه تاریخ ۸ عقرب ساعت ۷:۳۰ الی ۸:۰۰ صبح از طریق رادیو های محلی در سراسر کشور بدست نشر میرسد.

ابراء

قسمت دوم

په ونگار، گلانی سنگر خیل

اول: ابراء از اعیان:

ابراء از اعیان ممکن است از دعوی ناشی از عین صورت بزیرد و یا خود عین ابراء از دعوی ناشی از اعیان به اتفاق آراء قضاة صاحب حق است ولی در صورت که ابراء از خود عین صورت بزیرد، به اتفاق نظر قضاة با چنین ابرایی صحیح نیست زیرا اسقاط را نمی بزیرد.

دوم: ابراء از دین:

ابراء از دین که بر ذمه اشخاص ثابت است، به اتفاق نظر همه قضاة صاحب حق است زیرا ابراء اسقاط آن چه در ذمه دیگری است میباشد.

سوم: ابراء از حقوق:

ابراء از حقوق ممکن است از حق الله و حق العبد و یا هم حقوق مختلط (حق الله و حق العبد) صورت پذیرد. در صورت که حق به صورت محض مربوط به بنده باشد، مانند کفالت و حواله برای آن به اتفاق نظر قضاة حاکم دارد. هر گاه حقوق به طوری مطلق مربوط به حق الله باشد، مانند: حد زنا، حد قذف و حد سرقه بعد از ارجاع آن به قضائی جواز ندارد. اگر حقی مربوط به حقوق الله و حقوق العبد باشد، در صورت که حق العبد در آن غالب باشد مانند تعدیر، قصاص، دینه، حق انتفاع، حق فسخ عقد به سبب خیار عیب و پرداخت خساره تلف مال و سایر حقوق شخصی که در ذمه ثابت میشود ابراء از آن صحیح و درست است.

انواع و اقسام ابراء

حقوق اسلام ابراء را به اعتبار منایب مختلف به انواع و اقسام متعدد تقسیم نموده است. چنانچه به اعتبار شمول و عدم شمول آن به خاص و عام به اعتبار زمان به ماضی، گذشته و مستقبل "پنده" به اعتبار صیغه به ابرای اسقاط و ابرای استیفاء تقسیم نموده است.

اول - تقسیم ابراء به اعتبار شمول و عدم شمول: - به دو نوع است. ابراء عام و ابراء خاص.

ابراء عام: ابراء عام عبارت از ابرای هر عین و حقی است که ابراء کننده در ذمه دیگری دارد.

یمین یا سوگند از منظر شرع

په ونگار، بهرام سید برزی

یمین در لغت به معنای دست راست و متضاد چپ است. که عزم سوگند خواننده بر انجام عملی یا ترک آن را معنای اید یا همان دست نیز قوت و نیرو می باشد و به نصیحت می نماید و تعلق [یعنی جمله ای که به صورت همین خاطر است که دست راست انسان، یمن نام شرط و جزای آن می باشد] نیز در تعریف یمن وارد می گزاشده شده که دارای نیروی فراوان است. خداوند شهادت می دهد که عزم منعال در قسران مجید می فرماید: اگر پیغمبر پاره ای و زاده حالف به وسیله آن بر کاری نصیحت می شود، سخنان ویرمائی نیست، ما با دست راستمان، جوی او را می گزیم (پا از او انتقام می گزیم). سوره الحاقه ۴۴ - مطلقه باشد] در اینجا عزم بر رفتن به درون خانه است] یا ۲۵ همچنان به سوگند و قسم، یمن گفته میشود زیرا وقتی که اعراب با همدیگر بر سر چیزی سوگند می خوردند، دست در دست هم می نهادند [یعنی بر سر نشدن به خانه است] سوگند، باهم مصافحه می کردند [تا تأکید باشد بر چیزی که برقرار نموده اند در نتیجه سوگند بخاطر کار برد یمن] یا همان دست راست، یمن نام گذاری شد. دلیل دیگر اطلاق یمن به سوگند، این است که حالف به وسیله سوگندش به انجام یا ترک کاری که تصمیم گرفته است، توانا و نیرو مند می شود.

در اصطلاح شرعی، یمن این گونه شناخته می شود که نصیحت و تصدیق چیزی است با ذکر اسمی از اسماء خداوند متعال یا صفتی از صفات او.

در کتاب "البدایع و رد المحتار" از کتاب های فقه حنفی آمده که: یمن از نظر لغت به معنای قوت و شرعا عبارت از یمانی است

که عزم سوگند خواننده بر انجام عملی یا ترک آن را معنای اید یا همان دست نیز قوت و نیرو می باشد و به نصیحت می نماید و تعلق [یعنی جمله ای که به صورت همین خاطر است که دست راست انسان، یمن نام شرط و جزای آن می باشد] نیز در تعریف یمن وارد می گزاشده شده که دارای نیروی فراوان است. خداوند شهادت می دهد که عزم منعال در قسران مجید می فرماید: اگر پیغمبر پاره ای و زاده حالف به وسیله آن بر کاری نصیحت می شود، سخنان ویرمائی نیست، ما با دست راستمان، جوی او را می گزیم (پا از او انتقام می گزیم). سوره الحاقه ۴۴ - مطلقه باشد] در اینجا عزم بر رفتن به درون خانه است] یا ۲۵ همچنان به سوگند و قسم، یمن گفته میشود زیرا وقتی که اعراب با همدیگر بر سر چیزی سوگند می خوردند، دست در دست هم می نهادند [یعنی بر سر نشدن به خانه است] سوگند، باهم مصافحه می کردند [تا تأکید باشد بر چیزی که برقرار نموده اند در نتیجه سوگند بخاطر کار برد یمن] یا همان دست راست، یمن نام گذاری شد. دلیل دیگر اطلاق یمن به سوگند، این است که حالف به وسیله سوگندش به انجام یا ترک کاری که تصمیم گرفته است، توانا و نیرو مند می شود.

در اصطلاح شرعی، یمن این گونه شناخته می شود که نصیحت و تصدیق چیزی است با ذکر اسمی از اسماء خداوند متعال یا صفتی از صفات او.

در کتاب "البدایع و رد المحتار" از کتاب های فقه حنفی آمده که: یمن از نظر لغت به معنای قوت و شرعا عبارت از یمانی است